

JAZZ – en oversigt

NEW ORLANSJAZZ 1920erne

Med baggrund i Worksongs, Gospels, Blues, Ragtime og militærmarcher opstår New Orleansjazzen i starten af århundredet. Musikkarakteristik: udbredt brug af klarinet, trækbasun-glissandi og banjo. I den tidlige New Orleans-jazz brugtes tuba som basinstrument, 2-beat. Kollektiv improvisation
- hør: Louis Armstrong, Potato Head Blues (1927)

SWING 1930erne

New York, Harlem, de store orkestre opstår, Fletcher Hendersons opdeling af blæsergruppen i trompeter, basuner og saxofoner. Arrangeret musik. Stride-pianostilen gør klaveret til et énmands-orkester med bas, akkordligt akkompagnement og melodi/solo
- hør: Fats Waller: You Can't do What My Last Man Did, (1924)
Duke Ellington: The Mooche (1928)

Swing, Kansas City & New York). Datidens store dansemusik, men nu i 4-beat. Headarrangements. BigBandet ligger nu fast: 4-5 tp, 4-5 tb, 5 sax, rytmegruppe (m. gulvbas & guitar)
- hør: Count Basie, One O'Clock Jump (1937)

BEBOP 1940/45 ->

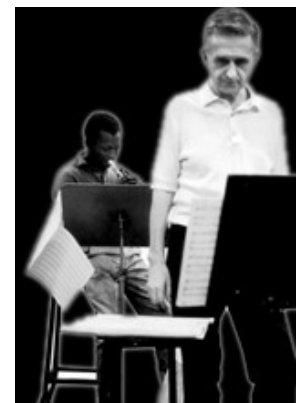
Beboppen opstår delvis som en reaktion på de begrænsede solistiske muligheder i swingjazzen. Musikken bliver snævrere i og med at det intellektuelle niveau stiger og musikken bliver mere krævende for såvel udøvere som publikum. Der er tale om sort musik og små bands; meget udbredt er sax/trp-kvintet: tp, sax, klaver, bas, trommer. Arrangementerne er enkle og levner meget rum for soli, tempoet er oftest højt og akkorderne udvides med 9ere, 11ere, 13ere. Akkordtempoet er også højt: ofte 2 akkorder pr takt.

- hør: Charlie Parker, Scrapple From the Apple (1947)

COOL 1949 ->

Cooljazzen opstår delvist som en reaktion mod boppens hektiske, improvisationsbaserede musik og 'hotte' spillefacon: brede, rolige og harmonisk meget smukke klange i gennemtænkte arrangementer og med et for jazzen udvidet instrumentarium – basklarinet, horn bl.a. Cool-jazzen indvarsles med Miles Davis' LP "Birth of the Cool" (1949) med arrangementer af Gil Evans
- hør: Miles Davis/Gil Evans: Boplicity (1949)

NEOBOP / HARDBOP 1955 ->

En musikstil med kraftige bluesy gospel-rødder. I modsætning til beboppen er temaerne let tilgængelige og det harmoniske grundlag er enklere, ofte bluesbaseret.

Rytmegruppen benytter ofte ostinater. Mange titler refererer til gospelprædikanter, såsom The Preacher & Mercy, Mercy, Mercy – solisten er som prædikanten der river sin menighed med sig. Publikumsvenligheden er derfor meget større.

- hør: Cannonball Adderley, This Here (1959)

FREEJAZZ 1959 (1960erne)

Hvorfor lade sig besvære og hæmme af harmonier når man kan spille meget friere uden? Freejazzen udforsker nye veje, specielt indenfor den frie improvisation, hvor hovedsigtet er den musikalske frigørelse med stor vægt på sammenspillet og lydørheden musikerne imellem. Også rytmegruppen sættes til tider fri fra den faste puls. Som det kan anes er publikumsvenligheden tilsvarende lille.

- hør: Ornette Coleman, Free (1959)

MODALJAZZ 1959 ->

En anden form for frigørelse fra det harmoniske skemas bånd er modaljazzen, hvor grundlaget for soloerne ikke er harmonier men en eller flere skalaer. Dette giver også en større frihed for solisten, men medfører ikke den total fritstillelse af rytmegruppen og det rytmisk fundament. Resultatet er en langt større ro og åbenhed i musikken – i stedet for beboppens to akkorder *pr takt* er der nu 8-16 takter *pr akkord*. Publikumsvenligheden er derfor rimelig stor.

- hør: Miles Davis, So What (1959)

FUSIONSJAZZ 1969 ->

Elektrisk forstærkede instrumenter og spillemåder fra den samtidige rock og funk finder vej til jazz, og 'redder' den således fra at hensesyge i støvet forglemmelse, overhalet af rock- og beatmusikken popularitet. Miles Davis er igen i front med udgivelsen 'Bitches Brew' fra 1969 og en af 'hans' musikere, Herbie Hancock hiter med den mere funk-inspirerede udgivelse 'Headhunters' fra 1973. Her anvendes elektriske instrumenter, 'sjove' fløjter og stemmelyde og der arbejdes med flere rytmiske lag, der sammen med en funky bas-ostinat efterhånden opbygger et sejt 'groove'.

- hør: Herbie Hancock, Watermelon Man (1973)

JAZZ 'n HIPHOP

Det sidste skud på jazzens stamme er fusionen med en anden gren af den sorte kultur: hip hoppen. Pianofigurer, basfigurer og trommerytmer danner den bund, det groove, hvorover der tales eller rappes. De akkompagnerende blæserinstrumenter bygger ofte på et klangideal fra cool-jazzen. I modsætningen til hip hoppen er her dog ikke tale om et egentlig 'break-beat', en samlet rytmisk figur der gentages som underlæg for rappen, men om spillet rytme, der ganske vist er fast, men med flere variationer. Jazzens klange og blues-univers kombineres med hip hoppens hovedvægt på det rytmiske groove som underlæg for rapperens budskab.

- hør: Thomas Blachman, Like This (Give Me a Kiss) (1994)

